អង្គការសង្គមស៊ីវិល អំពាវនាវឱ្យមានការដោះលែងយោធិនកម្ពុជា ដែលជាប់ឃុំជាបន្ទាន់ និងការអនុវត្តប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពនៃបទឈប់បាញ់ រវាងកម្ពុជា និងថៃ

រាជធានីភ្នំពេញ ប្រទេសកម្ពុជា ថ្ងៃទី៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០២៥

យើងខ្ញុំជាអង្គការសង្គមស៊ីវិល សូមស្វាគមន៍ចំពោះកិច្ចព្រមព្រៀងថ្មីដែលសម្រេចបានក្នុងកិច្ចប្រជុំវិសាមញ្ញរបស់គណៈកម្មាធិការព្រំដែនទូទៅ (GBC) រវាងកម្ពុជា និងថៃ នៅថ្ងៃទី៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០២៥ នៅទីក្រុងគូឡាឡាំពួរ ប្រទេសម៉ាឡេស៊ី។ កិច្ចព្រមព្រៀងនេះគឺជាជំហានដ៏សំខាន់ក្នុងការកាត់បន្ថយភាពតានតឹង បង្កើនការយោគយល់គ្នា និងដំណោះស្រាយជម្លោះដោយសន្តិវិធី។ យើងខ្ញុំសូមស្វាគមន៍ជាពិសេសចំពោះការបញ្ជាក់ជាថ្មីនៃបទឈប់បាញ់ ការប្តេជ្ញាចិត្តក្នុងការបញ្ចៀសពីសកម្មភាពបង្កហេតុ ការសន្យារួមគ្នាដើម្បីគោរពច្បាប់មនុស្សធម៌អន្តរជាតិ និង ការព្យាបាលមនុស្សធម៌ រួមទាំងការធ្វើមាតុភូមិនិវត្តន៍ភ្លាមៗនៃយោធិនដែលត្រូវបានចាប់ខ្លួនស្របតាមមាត្រា១១៨ នៃអនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវលើកទី៣ និងវិធាន១២៨(A) នៃច្បាប់មនុស្សធម៌អន្តរជាតិតាមទម្លាប់ (IHL)។

ទោះបីជាយ៉ាងណា អង្គការសង្គមស៊ីវិលនៅតែមានការព្រួយបារម្ភយ៉ាងខ្លាំងអំពីស្ថាន ការណ៍នេះ ហើយចង់ឃើញការអនុវត្តជាក់ស្តែងនៃកិច្ចព្រមព្រៀងនេះ និងសូមអំពាវនាវយ៉ាងទទូចដូចខាងក្រោម៖

១. **ដោះលែងជាបន្ទាន់ និងដោយគ្មានលក្ខខណ្ឌ៖** យើងខ្ញុំសូមអបអរសាទរចំពោះការសម្រេចចិត្តរបស់កិច្ចប្រជុំវិសាមញ្ញានៃគណៈកម្មាធិការព្រំដែនទូទៅ (GBC) ប៉ុន្តែយើងខ្ញុំនៅតែអំពាវនាវឱ្យមានការដោះលែងដោយសុវត្ថិភាព និងដោយរលូនភ្លាមៗនៃយោធិនកម្ពុជាទាំង១៨នាក់ ដែលបច្ចុប្បន្នកំពុងស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រងពីសំណាក់កងកម្លាំងថៃ។ ការចាប់ខ្លួន និងបន្តឃុំខ្លួននេះ គឺវាផ្ទុយទៅនឹងស្មារតីនៃបទឈប់បាញ់។ បើតាមការរាយការណ៍ពីការព្យាបាលយោធិនកម្ពុជាចំនួនពីរនាក់ដែលត្រូវបានដោះលែង យើងខ្ញុំមានមូលហេតុគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការព្រួយបារម្ភអំពីសុវត្ថិភាពរាងកាយ និងសុខភាពផ្លូវចិត្តរបស់ពួកគេ។

   តាមពិត ទាហានខ្មែរទាំង២០នាក់នោះមិនត្រូវបានគេចាប់ក្នុងពេលវាយប្រយុទ្ធ គឺត្រូវចាប់បានក្នុងពេលមានបទឈប់បាញ់។ មានន័យថា ពួកគេត្រូវបានចាប់ខ្លួនដោយខុសច្បាប់។ ដូច្នេះអាជ្ញាធរថៃត្រូវដោះលែងពួកគេជាបន្ទាន់ និងដោយគ្មានលក្ខខណ្ឌ។ វាគឺជាការរំលោភលើអនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវ IV លើមាត្រា 147។

   យើងខ្ញុំសូមបញ្ជាក់ឡើងវិញនូវមាត្រា១១៨ នៃអនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវលើកទី៣ ដែលបានកំណត់ថា បន្ទាប់ពីបទឈប់បាញ់ មិនត្រូវមានការចាប់ទាហានសត្រូវបន្ថែមទៀតទេ រីឯអ្នកដែលកំពុងជាប់ឃុំគួរត្រូវបានដោះលែង ហើយធ្វើមាតុភូមិនិវត្តន៍ដោយគ្មានលក្ខខណ្ឌ និងដោយគ្មានការពន្យារពេល (មាត្រានេះចែងថា *«អ្នកទោសសង្គ្រាមគួរត្រូវបានដោះលែង និងធ្វើមាតុភូមិនិវត្តន៍ដោយគ្មានការពន្យារពេល បន្ទាប់ពីការបិទបញ្ចប់នៃសកម្មភាពប្រយុទ្ធគ្នា»*។

២. **ការស៊ើបអង្កេតឯករាជ្យលើការចោទប្រកាន់ពីការធ្វើទារុណកម្ម៖** យើងខ្ញុំសូមអំពាវនាវឱ្យមានការស៊ើបអង្កេតយ៉ាងឆាប់រហ័ស ហ្មត់ចត់ ឯករាជ្យ និងមិនលំអៀងដោយស្ថាប័នអន្តរជាតិដែលអាចជឿទុកចិត្តបាន ដូចជាការិយាល័យឧត្តមស្នងការអង្គការសហប្រជាជាតិទទួលបន្ទុកសិទ្ធិមនុស្ស (OHCHR) បេសកជនពិសេសរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ និងយន្តការសិទ្ធិមនុស្សផ្សេងទៀតក្នុងការពិនិត្យស្ថានការណ៍ព្យាបាលដែលអាចមានរូបភាពនៃការធ្វើទារុណកម្ម និងការបដិសេធសិទ្ធិទទួលបានការព្យាបាលសុខភាពចំពោះយោធិនកម្ពុជាដែលកំពុងជាប់ឃុំ។

៣. **គណនេយ្យភាព៖** បុគ្គលយោធិនថៃណាដែលត្រូវបានរកឃើញថា មានជាប់ទាក់ទិននឹងអំពើធ្វើទារុណកម្ម ឬអំពើអមនុស្សធម៌ ត្រូវតែទទួលខុសត្រូវស្របតាមច្បាប់ជាតិ និងអន្តរជាតិ។

៤. **ការចូលទៅពិនិត្យដោយសេរីពីអ្នកសង្កេតការណ៍ឯករាជ្យ៖** ត្រូវអនុញ្ញាតភ្លាមៗ និងគ្មានការរឹតត្បិតដល់អង្គការមនុស្សធម៌ និងអង្គការសិទ្ធិមនុស្សឯករាជ្យនានា រួមទាំងគណៈកម្មាធិការអន្តរជាតិនៃកាកបាទក្រហម (ICRC) និងការិយាល័យឧត្តមស្នងការអង្គការសហប្រជាជាតិទទួលបន្ទុកសិទ្ធិមនុស្ស (OHCHR) ក្នុងការទៅសួរសុខទុក្ខយោធិនកម្ពុជាដែលកំពុងជាប់ឃុំទាំងអស់ ក៏ដូចជាវាយតម្លៃពីសុខុមាលភាព និងតាមដានការព្យាបាលរបស់ពួកគេ ដើម្បីធានាបាននូវការអនុលោមតាមច្បាប់មនុស្សធម៌ និងសិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ។

៥. **ការប្តេជ្ញាចិត្តចំពោះការព្យាបាលមនុស្សធម៌ចំពោះអ្នកទោសទាំងអស់៖** យើងខ្ញុំនៅតែលើកទឹកចិត្តទាំងរាជរដ្ឋាភិបាលថៃ និងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ឱ្យបញ្ជាក់ឡើងវិញនូវការប្តេជ្ញាចិត្តរបស់ពួកគេចំពោះការព្យាបាលមនុស្សធម៌ដល់បុគ្គលទាំងអស់ដែលត្រូវបានដកហូតសិទ្ធិសេរីភាព រួមទាំងយោធិនផង ដូចដែលបានព្រមព្រៀងគ្នាក្នុងប្រការ៦ នៃកិច្ចព្រមព្រៀង GBC កាលពីថ្ងៃទី ៧ ខែសីហា ២០២៥ នៅគូឡាឡាំពួ ហើយត្រូវអនុវត្តឱ្យបានពេញលេញ។

៦. **ការការពារសាក្សី និងអ្នកផ្តល់ព័ត៌មានសម្ងាត់៖** យើងខ្ញុំជម្រុញឱ្យរាជរដ្ឋាភិបាលទាំងពីរធានានូវការការពារដល់បុគ្គលទាំងឡាយណាដែលរាយការណ៍ ឬចងក្រងឯកសារពីការរំលោភបំពានពាក់ព័ន្ធនឹងការឃុំខ្លួនយោធិន និងព្រឹត្តិការណ៍ក្រោយបទឈប់បាញ់ រួមទាំងអ្នកសារព័ត៌មាន សាក្សី និងអ្នកការពារសិទ្ធិមនុស្ស។

យើងខ្ញុំសូមបញ្ជាក់សារជាថ្មីអំពីសារៈសំខាន់នៃការចូលដោយសន្តិវិធីរបស់ភាគីទាំងពីរ និងការដោះស្រាយជម្លោះជាបន្តបន្ទាប់ដោយផ្អែកលើការគោរពច្បាប់អន្តរជាតិ។ មាគ៌ាឆ្ពោះទៅរកសន្តិភាព និងស្ថិរភាពយូរអង្វែងនៅតាមបណ្តោយព្រំដែន ទាមទារនូវការគោរពគ្នាទៅវិញទៅមកចំពោះច្បាប់អន្តរជាតិ និងសេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់មនុស្ស។ យើងខ្ញុំនៅតែប្រកាន់ខ្ជាប់នូវសាមគ្គីភាពជាមួយយោធិនដែលរងផលប៉ះពាល់ និងក្រុមគ្រួសាររបស់ពួកគេ ហើយយើងខ្ញុំនៅតែបន្តប្តេជ្ញាចិត្តក្នុងការតស៊ូមតិដើម្បីយុត្តិធម៌ពិតប្រាកដ និងការការពារសិទ្ធិមនុស្សសម្រាប់ទាំងអស់គ្នា និងសន្តិភាពប្រកបដោយចីរភាពសម្រាប់ប្រទេសទាំងពីរ។

សេចក្តីថ្លែងការណ៍នេះគាំទ្រដោយ៖

1. អង្គការសម្ព័ន្ធភាពការពារសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា (CHRAC)
2. អង្គការមជ្ឈមណ្ឌលអប់រំច្បាប់សម្រាប់សហគមន៍ (CLEC)
3. សហព័ន្ធសហជីពសេរីកម្មករនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា (FTUWKC)

4. មជ្ឈមណ្ឌលប្រជាពលរដ្ឋដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍ និងសន្តិភាព (PDP-Center)
5. សមាគមប្រជាធិបតេយ្យឯករាជ្យនៃសេដ្ឋកិច្ចក្រៅប្រព័ន្ធ (IDEA)
6. សហព័ន្ធសហជីពកម្មករនិយោជិតវិស័យទេសចរណ៍កម្ពុជា (CTWUF)
7. ក្រុមពង្រឹងសិទ្ធិអំណាចយុវជនដើម្បីសមធម៌សង្គម (EYES)
8. អង្គការតម្លាភាពកម្ពុជា (TI Cambodia)
9. សមាគមការពារសិទ្ធិមនុស្ស និងអភិវឌ្ឍន៍នៅកម្ពុជា (ADHOC)
10. គណៈកម្មាធិការដើម្បីការបោះឆ្នោតដោយសេរីនៅកម្ពុជា (COMFREL)
11. សហព័ន្ធសហជីពឯករាជ្យ (INTUFE)
12. អង្គការអភិវឌ្ឍន៍ស្ត្រីក្រីក្រទីក្រុង (UPWD)
13. សហព័ន្ធសហជីពកម្ពុជាឯករាជ្យ (CITUFED)
14. សមាគមបណ្តាញយុវជនកម្ពុជា (CYN)
15. វិទ្យាស្ថានប្រជាធិបតេយ្យកម្ពុជា (CID)
16. សហព័ន្ធសហជីពកម្មករចំណីអាហារ និងសេវាកម្មកម្ពុជា (CFSWF)
17. សមាគមស្ត្រីជនបទដើម្បីក្សេត្របរិស្ថាន (RWAA)
18. សហភាពការងារកម្ពុជា (CLC)
19. សហគមន៍ព្រៃឈើភូមិត្នោត ខេត្តកំពត
20. សហគមន៍ដីធ្លីព្រៃពាយ ខេត្តកំពត